

RITMES

JOSEP
CAMPENY
SANTAMARIA

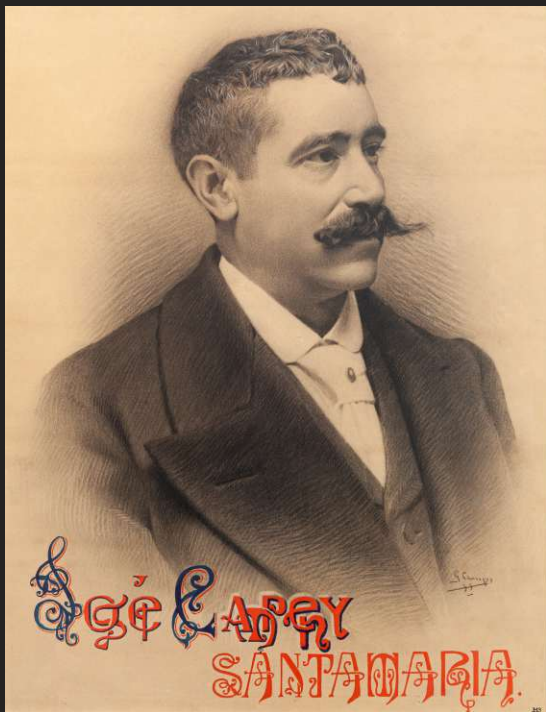
(IGUALADA, 1858 - BARCELONA, 1922)

**Del 19 de setembre
de 2020
al febrer de 2021**

**Exposició
d'obra
escultòrica**

Museu de la Pell d'Igualada
i Comarcal de l'Anoia
Sala d'exposicions temporals

**Retrat de Josep Campeny,
per Gaspar Camps**

1899

Museu de la Pell d'Igalada i Comarcal de l'Anoia
MPICA 219

JOSEP CAMPENY SANTAMARIA

(IGUALADA, 1858 - BARCELONA, 1922)

Fill d'un torner terrissaire, Campeny va néixer a la rambla Sant Isidre d'Igualada. Tot i que la seva família es va traslladar a Barcelona quan ell era molt petit, sempre va mantenir un estret lligam amb la seva vila natal i especialment amb l'Ateneu Igualadí.

Després de formar-se a l'Escola de Belles Arts de Barcelona, va estudiar escultura a París ajudat econòmicament pels seus parents Muntadas-Campeny, emprenedora família igualadina que també s'havia instal·lat a Barcelona, on van fundar diverses fàbriques tèxtils, entre elles la coneguda *España Industrial*.

Amb els anys, Campeny va esdevenir un escultor de prestigi. Realitzà una obra molt extensa i va cultivar diverses temàtiques, però, sobretot, va obtenir fama amb les escultures d'animals en lluita, que exhibí en diverses exposicions nacionals i internacionals, i per les quals va rebre destacats premis. Al llarg de la seva trajectòria també es va forjar una selecta clientela que li va fer nombrosos encàrrecs, principalment escultures funeràries.

La seva obra, emmarcada entre els corrents realista i modernista, és d'una gran qualitat tècnica i el reflex d'una època i una societat a cavall dels segles XIX i XX.

L'exposició vol posar en valor l'obra d'aquest artista d'arrels igualadines, de la mateixa nissaga que l'escultor neoclàssic Damià Campeny, autor de la Font de Neptú que presideix la plaça del Rei d'Igualada.

1858

Neix el dia 6 d'agost a la de Sant Isidre d'Igualada. Els seus pares són l'Igualadí Pau Campeny, torner de professió, i Rosa Santamaria, natural de Valls.

1874

Es matricula a l'Escola de Belles Arts de la Llotja de Barcelona, on comparteix aula amb artistes com Enric Clarasó, Josep M. Tamburini, Josep Llimona o Alexandre de Riquer. Compagina els estudis amb l'exercici d'aprenent al taller de Joan Roig i Salé, juntament amb Enric Clarasó, Eduard B. Alentorn i Manuel Fuxà.

1878

El diari *Eco del Noya* felicita l'escultor per les còpies en guix dels quatre atlants del basament de l'altar major de Santa Maria d'Igualada.

1881

Exposa un bust en terracota a l'aparador de la botiga de Mariano Abadal, a Igualada.

La Colmena de Igualada publica un article sobre la figura mitològica de Prometeu, en el qual s'esmenta l'escultura *Prometeu* de Campeny que es trobava al Saló de Lectura de l'Ateneu igualadí.

Participa a l'Exposició General de Belles Arts de Madrid amb l'obra realista *Saltar i parar*.

1862

La família Campeny-Santamaria es trasllada a Barcelona, al barri del Raval, gràcies a les perspectives laborals que els Muntadas, als seus parents igualadins, els ofereixen.

1875

Josep Campeny a l'edat de setze anys

1879

Pren part a la convocatòria de la Pensió Fortuny d'escultura amb l'obra *El fill pròdig*.

Exposa a la barcelonina Sala Parés el guix *Prometeu*. La crítica del *Diario de Barcelona* en destaca la joventut i les bones condicions per al cultiu d'aquest art. A partir d'ara és habitual la presència de la seva obra en aquesta sala.

El seu soci, Domènec Morera, regala a l'Ateneu Igualadí l'estàtua en guix de *Prometeu*.

1884

Pensionat per la família Muntadas, oncles seus, es trasllada a París, capital de l'art modern, on resideix durant tres anys per ampliar els seus estudis.

L'obra *Populus pro patria* és guardonada a la *Société des Artistes Français*.

1887

Treballa en l'encàrrec del panteó de la família de Pere Llibre destinat al Cementiri de Montjuïc de Barcelona.

1889

Guanya el primer premi del concurs convocat per erigir un monument al poeta Manuel de Cabanyes que es col·loca al pòrtic del Museu Biblioteca Víctor Balaguer de Vilanova i La Geltrú l'any següent.

Es casa amb Joana Arró a Les, Vall d'Aran, d'on era originària.

1891

Realitza el monument a *Nicomedes Pastor Diaz* per a la plaça de l'Ajuntament de Vivero, Lugo.

Participa a l'Exposició Universal de Berlín amb un tipus flamenc.

Concorre a la Primera Exposició General de Belles Arts de Barcelona amb les obres: *La formiga*, *Incredyable moderna*, *Carmen*, *Victor Balaguer*, *Venedor de dianis* i *Colombina*.

El nomenen professor de l'Escola d'Arts i Oficis de la vila de Gràcia.

1894

Concorre a la Segona Exposició General de Belles Arts de Barcelona amb *Retrat de l'Il·lustre Senyor marquès de Grimaldo*, *El déu Pan*, *Daina atacada per una àguila*, *Bisó atacat per lllops* i *Lluita per l'existència*.

Participa a l'Exposició Universal d'Anvers amb les obres *Olé!* i *Fascinació*.

Realitza l'escultura de Josep Monràs per a la façana del Palau de Justícia de Barcelona.

1896

Participa en la Tercera Exposició General de Belles Arts i Indústries Artístiques de Barcelona amb les obres *Cos a cos (Hèrcules)*, *L'edat de pedra* (guardonada amb medalla de tercera classe), *Carmen* i *Òs mendicant*.

1888

Participa en l'Exposició Universal de Barcelona amb les obres *Populus pro patria*, *Saltar* i *Parar* i *Bust de torera*.

1890

Participa a l'Exposició de Belles Arts de Madrid amb les obres *L'escàndol* i *Bust de Victor Balaguer*.

Última Hora!

1890 - Briansa
Col·lecció particular

1893

Presenta a la *World's Columbian Exposition* celebrada a Chicago les obres *Torera*, *Chula* i *Maja*.

Exposa a la Sala Parés Bisó atacat per lllops, la primera escultura de lluita d'animals de l'artista.

1895

Presenta a l'Exposició General de Belles Arts de Madrid les obres *Cos a cos (Hèrcules)*, i *Llop atacat per gossos*.

Pronuncia el discurs *La escultura en la decoració* en l'acte d'inauguració del curs acadèmic de 1895-1896 de l'Escola Municipal d'Arts i Oficis de Gràcia.

1898

Exposa a la IV Exposició de Belles Arts i Indústries Artístiques de Barcelona, una obra inspirada en la primera estrofa de l'*Oda a Barcelona* de mossèn Cinto Verdaguer, amb la qual obté una segona medalla.

Regala l'obra *Cos a cos (Hèrcules)* a l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera.

1900

Participa en l'Exposició Universal de París amb l'obra *Desertor*.

1902

Treballa en un dels lleons per al *Monument a Alfons XII* del parc del Retiro de Madrid.

1904

Presenta l'escultura *Infantesa d'Aquil·les* a l'Exposició General de Belles Arts i Indústries Artístiques de Madrid.

Aconseguix la medalla d'or en l'Exposició de Viena amb molt bones crítiques de la premsa.

1897

Realitza la imatge de *Jesús orant a l'hort de Getsemani*, primer misteri de dolor del camí de la Santa Cova de Montserrat. Tres anys més tard afegeix a l'escultura la figura d'un àngel.

Jesús orant a l'hort de Getsemani
1897

Exposa *ascíndici* a l'Exposició General de Belles Arts de Madrid

1899

Participa en l'Exposició General de Belles Arts de Madrid amb l'escultura *A Mort!*, peça que l'estat espanyol va adquirir i per la qual rep una segona medalla.

1901

Intervé en la decoració del Teatre del Centre Mercantil d'Igualada, juntament amb l'escenògraf Salvador Alarma.

Pren part en l'Exposició General de Belles Arts de Madrid amb l'obra *Epíleg de la lluita*

Tarjeta profesional de l'artista
1901

1903

Pren part en l'Exposició Internacional d'Atenes en la qual obté una menció honorífica.

1906

Participa en l'Exposició General de Belles Arts de Madrid amb les obres *In Extremis* (amb la que obté una segona medalla) i *Desastre*.

1907

Presenta l'obra *In Extremis* a la V Exposició Internacional de Belles Arts de Barcelona amb la qual aconseguí una segona medalla.

Rep medalla d'or a l'Exposició de Budapest.

Participa en una exposició col·lectiva a l'Ateneu Igualadí en la qual també presenten obres Ramon Casas, Santiago Rusiñol, Josep M. Marqués i Josep M. Tamburini entre d'altres.

1909

Realitza dos relleus en bronze per al monument *l'Exèrcit als herois de 1808 i 1809* de Girona.

1908

Presenta l'obra *Reciari* a l'Exposició Nacional de Belles Arts i Indústries Artístiques de Madrid.

1911

Exhibeix l'obra *Lluita d'un tigre amb un cocodril* a l'Exposició Internacional d'Art de Barcelona.

Realitza quatre escultures per al *Monument als Herois d'El Bruch*, projectat per l'arquitecte Villar de Carmona i en el qual també intervé l'escultor Venanci Vallmitjana. El monument fou destruït durant la Guerra Civil.

L'Ajuntament de Barcelona li encarrega la realització de tres fonts artístiques per l'Eixample: *Font de la Trinxera*, *Font de la Granota* i *Font del Noi dels Càntirs*.

1914

Realitza el *Pas de la flagel·lació a dels Assots per a la Congregació de la Puríssima Sang* de Tarragona. Fou destruït juntament amb altres obres religioses a l'inici de la guerra civil, l'any 1936.

Executa l'escultura de la font artística inaugurada a la plaça de la Fira de Cardona, en el transcurs de les festes del segon centenari de la capitulació gloriosa de Cardona a la Guerra de Successió.

1919

Realitza un dels últims projectes coneguts: *Monument a l'aviador Salvador Hedilla*, fundador i director de l'Escola Catalana d'Aviació.

1918

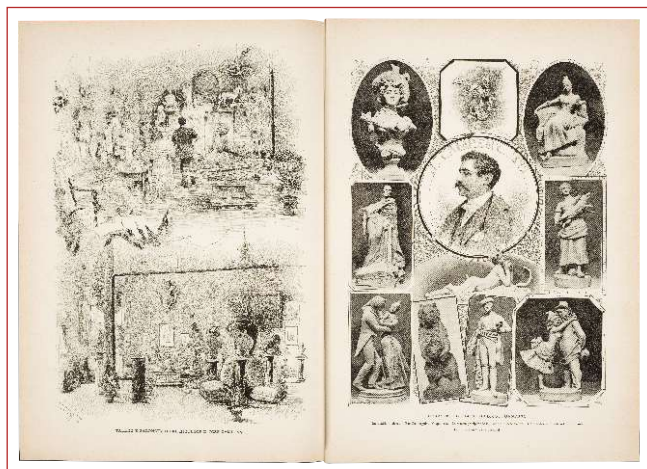
Realitza una làpida per recordar l'igualadí Jaume Caresmar amb l'objectiu de decorar la façana de la casa on va néixer.

1922

Mor als 63 anys, víctima d'una broncopneumònia, el dia 21 de gener, al seu domicili del carrer Mozart de Barcelona.

Campeny va assaborir l'èxit molt aviat. L'any 1892 la revista *La Ilustración Artística* li va dedicar unes pàgines en les quals es pot copsar l'univers creatiu de l'artista: el taller on treballava i el salonet on rebia els clients i amics envoltats d'escultures. Aquestes imatges exemplifiquen les diverses temàtiques que Campeny va cultivar al llarg de la seva vida: la mitologia, els tipus populars, els retrats i l'escultura pública i funerària.

1

Obras escultóricas de D. José Campeny i Taller y saloncillo del escultor D. José Campeny

La Ilustración Artística, 16 de maig de 1892
Biblioteca de Catalunya, Barcelona

Campany va esdevenir el principal escultor català en la representació d'animals. Va començar a practicar aquesta temàtica durant la seva estada a París, per influència de l'escola *animalier* francesa. De tornada a Catalunya va anar a dibuixar al zoològic del Parc Samà, propietat del marquès de Marianao.

L'escultor modelava els animals amb una gran minuciositat, fruit d'una atenta observació i copsava exitosament el moviment ràpid i precís de les feres salvatges en acció, principalment felins. Va arribar al punt culminant de la seva obra en la representació de la lluita a mort entre l'home i la fera.

Àguila

Bronze

Col·lecció Medina - Campeny

Un postulant

Terracota

1892

Col·lecció Medina - Campeny

La mitologia i l'al·legoria són temes que Josep Campeny va treballar des dels seus inicis.

El Prometeu encadenat és una de les primeres obres que executà en la seva joventut. *L'Hèrcules* o *Cos a cos* fou creada uns anys més tard.

Amb aquestes escultures l'artista fa una mirada retrospectiva a l'antiguitat en la qual s'inspira i converteix en protagonista el dolor i l'esforç tant de l'heroi clàssic com del tità torturat. Destaca la contorsió dels cossos i l'expressió dels rostres, que ens remeten a referents de l'art clàssic i de l'època hel·lenística.

De la mateixa manera l'escultor copsa el moviment de les figures mitjançant el gest expressiu del cos i la musculatura en tensió de l'home, peces on Campeny mostra el profund coneixement anatòmic que té tant de l'home com dels animals.

D'altra banda, Campeny també realitzà obres com *Barcelona* i *Montjuïc* de concepció més serena.

Mundo, demonio y carne

Terracota

Col·lecció Medina - Campeny

Com a bon observador del món que l'envoltava, Campeny va modelar moltes figures que testimonien costums de la seva època. Aquestes obres, normalment terracotes de petit format, reproduïen assumptes quotidians de caràcter amable, de la vida rural o moderna, d'oci... També escenes folklòriques i manoles, executades amb gran realisme i minuciositat en els detalls. Aquestes escultures representen la vessant més comercial de l'artista, ja que habitualment les exposava a la *Sala Parés* de Barcelona i la seva principal clientela era la burgesia.

Colombina

Terracota policromada
1887

5 Campeny va realitzar un gran nombre d'encàrrecs funeraris amb destí a les principals necròpolis de Barcelona, i també per a altres poblacions de Catalunya (com Mataró, Cadaqués o Sant Feliu de Guíxols), d'Espanya (com Hellín, a Albacete) o fins i tot d'Amèrica (com Lima, a Perú). Això el portà a expressar en to humorístic que «si no fos pel cementiri, no viuria». A través de les seves escultures funeràries, principalment àngels, podem observar una clara evolució estilística de la seva obra. Les figures robustes i corpulentes dels seus inicis, com les del mausoleu de *Pere Llibre*, evolucionen cap a formes més etèries i femenines entorn del canvi de segle, tal com es pot observar en l'àngel amb ales de libèl·lula de la sepultura d'*Aurèlia Joseph*.

Sepultura de Pere Llibre

Marbre

1895

Via de Santa Eulàlia, Cementiri de Montjuïc, Barcelona

Arquitecte: Antoni Rovira Rabassa

Campany va projectar diversos monuments durant un dels períodes més brillants de l'escultura catalana pel que fa a la realització d'estatuàries i conjunts escultòrics públics. Entre la seva producció destaquen les figures dels pillets que ornamenten les fonts artístiques de Barcelona i els monuments dedicats a la Guerra de la Independència, com el desaparegut Monument del Bruc a Montserrat, l'Exèrcit als herois de 1808 i 1809 a Girona o la làpida als herois de Tarragona. També realitzà altres projectes interessants com el monument dedicat a Francesc de Paula Rius i Taulet o el de Miguel López de Legazpi i Frai Andrés Urdaneta destinat a Manila, entre d'altres.

Font de la granota

1912

Carrer Còrsega amb Avinguda Diagonal,
Barcelona

Carro de combat

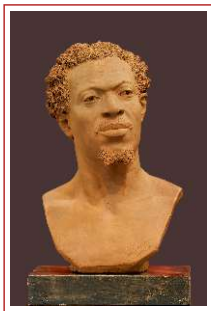
Terracota

c. 1910

Col·lecció Saumell, La Llacuna

Al llarg de la carrera artística Campeny va realitzar, amb diferents materials escultòrics, un gran nombre de retrats de personatges rellevants de la burgesia barcelonina: industrials, polítics, metges, escriptors, entre d'altres. En aquestes obres, que obeeixen principalment a encàrrecs, l'artista no es mostra tan creatiu com amb la resta de la seva producció, sinó que es presenta amb més contingut, condicionat pel gust i les preferències del client. Aconsegueix, tanmateix, una gran semblança amb el model i el dota d'expressions de serenitat, d'aplom i elegància. Campeny també va fer retrats de personatges exòtics, seguint l'interès que aleshores despertaven els homes i dones d'altres races i cultures.

Bust d'africà

Fundació Institut Amatller d'Art
Hispànic
Arxiu Mas 861016

Bust Víctor Balaguer

Bronze
c. 1890

Biblioteca - Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú
BMVB 1919

Excursionista infatigable, Campeny es presenta a través dels seus dibuixos com un bon observador de la naturalesa, sobretot de la Vall d'Aran, d'on era originària la seva dona i on solia anar a estiuajar amb la família. Durant les passejades per la muntanya prenia apunts del paisatge feréstec, amb traç segur i enèrgic, i de cases i pobles amb una línia més sensible. També va dibuixar la costa marítima i l'activitat dels pescadors amb els vaixells de vela, que testimonien l'ofici mariner d'aquella època. Els dibuixos de nois podrien ser els preparatoris de les escultures de pillets que va fer per a les fonts públiques de Barcelona.

Dibuixos
Grafit

RITMES

JOSEP
CAMPENY
SANTAMARIA

MUSEU DE LA
PELL D'IGUALADA
I COMARCAL
DE L'ANOIA
MUSEU DE LA CIÈNCIA
I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

Ajuntament d'Igualada

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Diputació
Barcelona

Comissària:

Lídia Català Bover

Textos:

Lídia Català Bover i Salvador Oliva March

Documentació:

Marta Blasco Calvo

Fotografies:

Marc Vila Puig, Lídia Català Bover, Rafael López Monné,
Josep Bracons i Carolina Raventós

Agraïments:

Xavier Medina Campeny, Jaume Saumell Marimon, Pau
Llacuna i Ortínez,
Biblioteca Museu Víctor Balaguer, Vilanova i la Geltrú.
Biblioteca de Catalunya, Barcelona. Manel Coma-Cros,
Cementiri de Montjuïc.
Cementiris de Barcelona, Fundació Institut Amatller
d'Art Hispànic, Arxiu Mas, Fundació Iluro, Arxiu
Comarcal de l'Anoia, Servei Local de Català d'Igualada,
Ca l'Arenas, Parc Samà, Centre d'Art del Museu de
Mataró

Transport:

Arteri

Disseny Gràfic:

Aureli Sendra Soler

Organitza:

Museu de la Pell d'Igualada - Ajuntament d'Igualada.

Amb la col·laboració:

Diputació de Barcelona. Oficina de Patrimoni Cultural